

Goede zaken

Naar een grotere maatschappelijke
bijdrage van ondernemingen

WRR

Goede zaken. Naar een grotere maatschappelijke bijdrage van ondernemingen is een advies aan de regering uit naam van de voltallige Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

WRR-Rapport 107 is voorbereid en geschreven door:

Prof. dr. A.W.A. (Arnoud) Boot (projectvoorzitter, raadslid tot 1 januari 2023),
Prof. dr. mr. C.C.J.H. (Catrien) Bijleveld (raadslid),
Dr. M. (Marthe) Hesselmans (projectcoördinator),
Dr. B.J.P (Bart) Stellinga (projectmedewerker),
Dr. ir. R.G.S. (Ramy) El-Dardiry (projectmedewerker),
D. (Danique) François MA MSc (projectmedewerker).

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid werd in voorlopige vorm ingesteld in 1972. Zijn positie is definitief vastgelegd bij wet van 30 juni 1976 (Stb. 413). De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is een onafhankelijk adviesorgaan. De WRR informeert en adviseert de regering en het parlement over sectoroverstijgende vraagstukken die grote impact hebben op de samenleving. De adviezen zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gericht op een langetermijnperspectief.

De huidige zittingsperiode loopt tot 31 december 2027.

De samenstelling van de raad is:

Prof. dr. mr. C.C.J.H. (Catrien) Bijleveld,
Prof. dr. mr. M.A.P. (Mark) Bovens (adviserend lid),
Prof. dr. G.B.M. (Godfried) Engbersen (adviserend lid),
Prof. dr. P. (Paul) 't Hart,
Prof. dr. E.M.H. (Ernst) Hirsch Ballin (adviserend lid),
Prof. dr. S.J.M.H. (Suzanne) Hulscher,
Prof. dr. mr. J.E.J. (Corien) Prins (voorzitter),
Prof. dr. M.L.L. (Mathieu) Segers,
Prof. dr. C.G. (Casper) de Vries.
Secretaris: Prof. dr. F.W.A. (Frans) Brom.

© Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Den Haag 2023.

De inhoud van deze publicatie mag (gedeeltelijk) worden gebruikt en overgenomen voor niet-commerciële doeleinden. De inhoud mag daarbij niet veranderen. Citaten moeten altijd aangegeven zijn.

Goede zaken

Naar een grotere maatschappelijke
bijdrage van ondernemingen

WRR

Deze publicatie is een samenvatting van WRR-rapport 107 *Goede zaken. Naar een grotere maatschappelijke bijdrage van ondernemingen*. Voor de onderbouwing van de in deze publicatie gepresenteerde conclusies en aanbevelingen wordt verwezen naar de uitvoerige analyse van het beleid en de wetenschappelijke literatuur die in dat rapport te vinden zijn.

Het rapport *Goede zaken. Naar een grotere maatschappelijke bijdrage van ondernemingen* (ISBN: 978 90 832908 2 9) is op 14 september 2023 door de raad aangeboden aan de regering. Het rapport kan gratis worden gedownload van wrr.nl.

Vormgeving binnenwerk: Ready for take-off, Den Haag
Omslagafbeelding: Steffie Padmos, Amsterdam
Figuren en tabellen: Ready for take-off, Den Haag
Uitgever: WRR

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Buitenhof 34
Postbus 20004
2500 EA Den Haag
070-356 46 00
info@wrr.nl
wrr.nl

Samenvatting

Nederland staat voor grote opgaven op het gebied van klimaat, gezondheid, arbeidsmarkt en het toekomstige verdienvermogen. Om die opgaven succesvol aan te pakken zijn ondernemingen onmisbaar. Het ontsluiten van hun maatschappelijke kracht vergt echter een ander overheidsbeleid. De overheid houdt gevestigde ondernemingen te veel uit de wind. Dat maakt hen afwachtend en belemmert vernieuwing voor de aanpak van opgaven. Ook onderkent de overheid de zakelijke realiteit van bedrijven onvoldoende. Daardoor worden cruciale kansen gemist om maatschappelijke oplossingen tot kern van het bedrijfsmodel van ondernemingen te maken. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) pleit daarom voor een omslag in het bedrijvenbeleid: van pampieren naar uitdagen en motiveren. In dit rapport doen we aanbevelingen om deze omslag te maken.

De noodzaak om ondernemingen in breder perspectief te zien

Ondernemingen zijn overal. Ze maken onze kleding, verschaffen ons voedsel, en stellen ons in staat om te wonen, te recreëren en te reizen. Ze bieden banen waarmee we inkomen verdienen en waaruit we voldoening kunnen halen. Onze waarden, ambities en identiteiten uiten zich voor een deel via de producten en diensten die ondernemingen aanbieden. Hun maatschappelijke betekenis reikt dus verder dan hun economische bijdrage en omvat net zo goed sociale en ecologische aspecten. Wanneer we het hebben over de rol van het bedrijfsleven in onze samenleving, is een dergelijke brede blik essentieel.

Voor alle drie dimensies van welvaart – economisch, sociaal en ecologisch – geldt dat activiteiten van ondernemingen zowel positief als negatief voor de samenleving uit kunnen pakken. Het is niet vanzelfsprekend dat maatschappelijke belangen en bedrijfsbelangen synchroon lopen. Een bedrijf kan winstgevend zijn met voor volksgezondheid of milieu schadelijke activiteiten of beperkt investeren in innovatie en scholing van personeel. Goede zaken en goed zaken doen gaan dus niet per se samen.

Het is nu te gemakkelijk voor ondernemingen om – bewust of onbewust – kosten af te wentelen op de samenleving en daarmee noodzakelijke vernieuwingen te blokkeren, constateert de WRR in dit rapport. Dat bemoeilijkt het oplossen van de huidige problemen of maakt die problemen groter. Zo versnelt de uitstoot van broeikasgassen klimaatverandering en belemmert de promotie van suikerrijke voeding en dranken het tegengaan van overgewicht in de bevolking. Deze situatie kan de samenleving zich niet permitteren. Sterker, we hebben de creativiteit en het organisatievermogen van het bedrijfsleven keihard nodig om de maatschappelijke opgaven van deze tijd aan te pakken.

Belemmeringen die een grotere maatschappelijke bijdrage in de weg staan

Ondernemingen komen in allerlei soorten en maten. Vele brengen producten en diensten tot stand die maatschappelijke opgaven helpen aanpakken. Toch blijkt de praktijk weerbarstig: losbreken van oude patronen is niet zo makkelijk. Om een goed beeld te krijgen van wat bedrijven ervan weerhoudt een grotere maatschappelijke bijdrage te leveren, spraken wij met meer dan tweehonderd personen uit het bedrijfsleven, toezichthoudende instanties, departementen, de wetenschap en maatschappelijke organisaties zoals vakbonden en ngo's. Op basis van deze interviews en een uitgebreide studie van de wetenschappelijke literatuur identificeren we verschillende belemmeringen voor een grotere maatschappelijke bijdrage door bedrijven.

Ondernemingen ervaren prikkels om de schadelijke impact van hun bedrijfsactiviteiten af te schuiven op de samenleving. Het is dan niet in het belang van ondernemingen om te stoppen met activiteiten die kwalijk zijn voor mens of milieu. Dit kan het geval zijn als een onderneming eerder grote investeringen heeft gedaan, waardoor het kostbaar is om bestaande praktijken aan te passen. Ook kunnen consumptiepatronen meespelen. Ondernemingen en consumenten houden elkaar soms in een houdgreep: de consument kan of wil niet kiezen voor gezondere of duurzamere producten, waardoor de vraag hiernaar achterblijft. Bovendien opereren ondernemingen veelal binnen complexe mondiale waardeketens. Vooral kleinere spelers ontbreekt het aan onderhandelingsmacht om aanpassingen in de waardeketen te bewerkstelligen zodat goede zaken ook op grotere schaal kans van slagen hebben.

Het is voor ondernemingen daarnaast niet altijd mogelijk of aantrekkelijk om maatschappelijk nuttige investeringen te doen. Doordat baten van onderzoek, ontwikkeling en opleiding deels wegvloeien naar derden, zijn bedrijven voorzichtig om daar zelf veel aan bij te dragen. Denk aan het omscholen van werknemers die vervolgens elders gaan werken. Daar komt bij dat financiering voor langetermijninvesteringen niet altijd in voldoende mate beschikbaar is of botst met kortetermijndoelstellingen van management of aandeelhouders.

Tot slot vormt onzekerheid over overheidsbeleid een probleem. Zo lopen bedrijven aan tegen onduidelijkheid over regels en vergunningen. Dat werkt stagnatie in de hand. Onzekerheid over en onduidelijkheid van beleid belemmeren ondernemingen bij het doorvoeren van maatschappelijk gewenste maar vaak ook zakelijk risicovolle veranderingen.

Onderneming en overheid

Bovenstaande belemmeringen voor het bedrijfsleven zijn geen gegeven en ook geen excuus. Bedrijven hebben een keuze. Ze kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen om hun waardeketens te verkorten zodat ze beter zicht hebben op eventuele misstanden. Of ze kunnen ervoor kiezen om het voor consumenten makkelijker te maken producten te laten repareren in plaats van deze te vervangen. Hoe aantrekkelijk een keuze is, wordt mede bepaald door de omgeving waarin ondernemingen opereren. De samenleving en in het bijzonder de overheid vervullen hierbij een sleutelrol.

De overheid kan de omgeving van ondernemingen zo beïnvloeden dat het vanzelfsprekender en eenvoudiger wordt om een grotere maatschappelijke bijdrage te leveren. Overheidsbeleid dat ondernemingen raakt – het bedrijvenbeleid –, omvat vele terreinen, op lokaal, nationaal en internationaal (in het bijzonder: Europees) niveau. Denk aan innovatie, mededinging, arbeidsmarkt, woningmarkt, milieubescherming of financiële regulering. Via tal van instrumenten, waaronder normering, beprijzing en inkoop, heeft de overheid de mogelijkheid om ondernemingen direct te prikkelen tot activiteiten die goed zijn voor de samenleving, of op z'n minst niet schadelijk. Ook kan de overheid de positie van consumenten, werknemers en financiers versterken, en hiermee indirect invloed uitoefenen op ondernemingen. Vaak vereist dit een actieve rol in de internationale en Europese beleidsarena's.

De WRR ziet twee knelpunten die een effectieve inzet van het beleidsinstrumentarium verhinderen: beleid gaat te veel uit van gevestigde belangen en heeft onvoldoende oog voor de realiteit van het bedrijfsleven. Hierdoor is het lastig om belemmeringen voor ondernemingen aan te pakken en blijft hun maatschappelijke kracht onderbenut.

Te veel focus op gevestigde belangen

In de eerste plaats is de overheid geneigd mee te bewegen met gevestigde ondernemingen. Ze faciliteert hun bedrijvigheid met name om economische redenen. Maar de bijdrage van deze bedrijven aan zaken zoals het verdienvermogen of werkgelegenheid staat niet buiten kijf en gaat bovendien geregeld gepaard met hoge maatschappelijke kosten. Bijvoorbeeld doordat het productieproces zich kenmerkt door vervuiling of ondermaatse arbeidsomstandigheden.

Ook houdt de overheid sommige ondernemingen uit de wind via fiscale regelingen en meebewegend toezicht. Zo biedt de innovatiebox vooral voordelen voor winstgevende grote bedrijven en leidt een soepele omgang met inspectieregels in de industrie tot gezondheidsrisico's voor omwonenden. Dit pampieren is schadelijk voor samenleving én bedrijfsleven. Vernieuwende ondernemingen die opgaven willen aanpakken komen erdoor op achterstand en het ondermijnt het vertrouwen van burgers in bedrijven en overheid.

Het koesteren van gevestigde bedrijven is niet nieuw. Als we terugkijken naar de geschiedenis van het Nederlandse bedrijvenbeleid, dan valt op dat de overheid telkens opnieuw bepaalde bedrijven of bedrijvigheid uit de wind tracht te houden. Illustratief is de ongebreidelde financiële steun voor individuele ondernemingen die in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw in problemen verkeerden. Maar denk ook aan het genereuze fiscale regime voor multinationals en de milde regulering van de financiële sector in aanloop naar de kredietcrisis van 2007-2009. Een strategie gericht op selectieve bescherming van het bedrijfsleven mag soms voordelig lijken, uiteindelijk zorgt dergelijk beleid ervoor dat het probleemoplossend vermogen van ondernemingen te weinig wordt benut.

Te weinig oog voor de realiteit van ondernemingen

Ten tweede blijkt uit dit rapport dat verwachtingen van de overheid over wat ondernemingen uit zichzelf kunnen bijdragen aan de samenleving, niet realistisch zijn. Zonder oog te hebben voor de eerder besproken belemmeringen, blijven oplossingen marginaal en zijn ze onvoldoende gericht op de omgeving waar bedrijven zich in begeven. De kans is dan groot dat bedrijven een positieve maatschappelijke bijdrage vooral zien als filantropie of een veredelde vorm van marketing in plaats van dat ze significante aanpassingen in hun bedrijfsmodel maken. Zo zeggen supermarktketens bij te willen dragen aan een betere gezondheid, maar plaatsen ze uiteindelijk toch ongezonde, populaire producten op de meest zichtbare plekken in de winkel. Fossielintensieve bedrijven maken goede sier met koolstofcompensatieschema's, maar blijven tegelijkertijd volop investeren in schadelijke praktijken. Werkelijk positieve verandering blijft dan uit.

De overheid heeft te weinig oog voor deze realiteit: maatschappelijk bijdragen loont voor de meeste ondernemingen onvoldoende. Bedrijvenbeleid leunt te sterk op de vrijwillige inzet van individuele ondernemers om een verschil te kunnen maken. Zo'n houding is vragen om teleurstellingen. Goede zaken moeten maatschappelijk én zakelijk aantrekkelijk zijn.

Van pampereen naar uitdagende en motiverende

Zolang bestaande bedrijvigheid het uitgangspunt van beleid vormt is het onwaarschijnlijk dat het lukt huidige maatschappelijke opgaven op te lossen. Voor zowel ondernemingen als de overheid ziet de WRR mogelijkheden om het anders te doen. Dat vereist wel een omslag in het Nederlandse bedrijvenbeleid: van pampereen naar uitdagende en motiverende. De overheid hoeft ondernemingen niet te beschermen, wel dient ze het bedrijfsleven te stimuleren om via hun kernactiviteiten maatschappelijke opgaven aan te pakken.

De WRR doet drie hoofdaanbevelingen voor het overheidsbeleid:

- 1. Laat goede zaken lonen:** zet in op ambitieuze combinaties van beprijzing en normering en versterk regie over regulering en toezicht.
- 2. Wees terughoudend met financiële steun:** heroverweeg subsidies en fiscale regelingen en bied steun alleen als een tijdelijk zetje nodig is voor het ontwikkelen van maatschappelijke oplossingen.
- 3. Ontketen investeringen voor transitie:** maak inkoop- en aanbestedingsbeleid meer opgavegericht en creëer een publiek-private investeringsbank.

1. Laat goede zaken lonen

Goede zaken gaan pas op grote schaal lonen als het schadelijker alternatief duurder wordt, bijvoorbeeld door middel van belastingen, of als dat alternatief niet langer is toegestaan. Wanneer prijzen van goederen en diensten geen reflectie zijn van zowel de private als de maatschappelijke kosten, blijven ondernemingen en consumenten kosten afwentelen op de samenleving. De overheid dient daarom ambitieus te zijn met beprijzing en normering voor bedrijf én consument. Daarbij is een goede match van de instrumenten een belangrijke voorwaarde om beide te doen slagen. Bovendien is het essentieel dat de overheid meer regie neemt over regulering en toezicht. Complexe regelgeving en halfslachtig toezicht belemmeren ondernemingen die een positievere maatschappelijke bijdrage willen leveren.

Zet in op ambitieuze combinaties van beprijzing en normering

Heffingen helpen om schadelijke activiteiten te ontmoedigen en een stimulans te geven aan de ontwikkeling van alternatieve producten en productie-methodes. Vooral op het gebied van ongezonde en niet-duurzame voedsel-producten, het uitputten van grondstoffen en CO₂-uitstoot zijn in dat opzicht grote stappen te zetten. Daarbij zijn duidelijke normen nodig, vastgelegd in wet- en regelgeving. Beleid dat beprijzing en normering doelgericht combineert, heeft de grootste kans op resultaat. Het getuigt bovendien van een realistisch perspectief op het gedrag van burgers en consumenten. Hardnekkige kooppatronen zijn niet alleen via hogere prijzen te doorbreken. Daarvoor zijn ook eisen nodig op het gebied van transparantie, reclame en aanbod in winkels en supermarkten.

Versterk regie over regulering en toezicht

Ondernemingen zijn meer gebaat bij streng consistent beleid dan bij wispelturigheid. De WRR pleit daarom voor een stevige inzet op beleidsconsistentie: let bij nieuwe en bestaande regels op de implicaties voor vernieuwende bedrijvigheid en de samenhang met ander beleid. Zorg ook dat er altijd deskundig toezicht plaatsvindt: een productieve wisselwerking met het bedrijfsleven vraagt om toezichthouders die zo zijn toegerust dat ze in deskundig opzicht als gelijkwaardige partij ten opzichte van ondernemingen tegenwicht én kennis bieden. Ten slotte is grotere waakzaamheid geboden voor de invloed van bedrijven op beleid. Ook hier zijn weerbaarheid en deskundigheid een vereiste: zorg dat overheden over voldoende kennis van zaken beschikken om private partijen van replek te dienen en dat ze vasthouden aan hun eigen rol.

2. Wees terughoudend met financiële steun

Het instrument van financiële steun is vaak de weg van de minste weerstand. Het is vaak ook een weg naar weinig resultaat. Er kan zelfs een ondermijnend effect vanuit gaan als ondernemingen gewenst gedrag uitstellen en afhankelijk worden van overheidsgeld. Bovendien bestaat het risico dat vooral grote gevestigde ondernemingen profiteren. Kleinere of vernieuwende ondernemingen hebben doorgaans nou eenmaal minder capaciteit en kennis om een beroep te kunnen doen op de beschikbare steunmaatregelen. Financiële steun legt ondertussen beslag op overheidsgelden die in veel gevallen elders een positiever effect teweegbrengen voor het ondernemingsklimaat, zoals investeringen in goed beroepsonderwijs, snelle vervoersverbindingen of een krachtig stroomnet. De WRR pleit daarom voor terughoudendheid bij financiële steun aan het bedrijfsleven. Het gaat ons daarbij naast subsidies in het bijzonder om fiscale kortingen en belastingafspraken die grote ondernemingen bevoordelen.

Heroverweeg subsidies en fiscale regelingen

Het grote aantal fiscale regelingen maakt het belastingstelsel complex en ineffectief. Het is zaak om dit stelsel te vereenvoudigen en ervoor te zorgen dat er niet telkens nieuwe regelingen bijkomen. Evalueer welke regelingen schadelijke bedrijfsmodellen of effecten mede in stand houden en beëindig deze regelingen. Een regeling die heroverweging verdient, is bijvoorbeeld de innovatiebox. De gelden van dit instrument lijken vooral gevestigde belangen te subsidiëren.

Bied steun alleen als een tijdelijk zetje nodig is voor het ontwikkelen van maatschappelijke oplossingen

Het uitgangspunt van beleid dient te zijn: 'geen steun, tenzij'. Alleen als een impuls noodzakelijk is om een doorbraak te bewerkstelligen die bijdraagt aan de aanpak van grote maatschappelijke opgaven, kan tijdelijke financiële steun overwogen worden. Bij deze overweging is het bovendien cruciaal om het financiële steuninstrument af te wegen tegen andere mogelijke instrumenten, waaronder beprijzing en normering. Belangrijk is vooral dat de oplossing centraal staat, niet het behoud van bedrijfsactiviteiten.

3. Ontketen investeringen voor transities

Langetermijnopgaven op het gebied van klimaat, arbeidsmarkt, gezondheid en het toekomstig verdienvermogen staan op ieders netvlies. Maar de aanpak is weifelend. Overheid en bedrijfsleven zitten in een patstelling waarbij de een wacht op de ander. Deze patstelling doorbreken vereist een ander type samenspel, waarbij de overheid duidelijk richting geeft en samen met het bedrijfsleven meer gaat investeren voor de lange termijn. Het gaat hier niet om subsidies en fiscale regelingen, maar om manieren waarop de overheid grote investeringen in het bedrijfsleven mogelijk maakt.

Maak inkoop- en aanbestedingsbeleid meer opgavegericht

Inkoopbeleid is een cruciaal instrument waarmee ondernemingen gemotiveerd worden om grotere maatschappelijke bijdragen te leveren. Een positief voorbeeld van overheden die optreden als belangrijke opdrachtgever, is de transitie naar windenergie op zee. Dit type interventie verdient een betere benutting. De overheid dient veel meer haar rol als grote klant te pakken. Inkoop- en aanbestedingsbeleid in dienst van maatschappelijke opgaven vraagt om adequate kennis binnen de overheid. Alleen vanuit een goede kennisbasis kunnen de juiste opdrachten worden uitgezet en kan de uitvoering worden gemonitord. Vooral richting gemeenten en provincies is het belangrijk dat het Rijk stevige prioriteiten stelt en dat het lokale overheidsorganisaties in staat stelt om vervolgens zelf de regie te nemen op de contracten die ze in beheer hebben.

Creëer een publiek-private investeringsbank

Grote aanpassingen, bijvoorbeeld in de energie-infrastructuur, vragen om publiek én privaat geld. De huidige financieringskanalen zijn hiervoor ontoereikend. Voor een toekomstbestendige samenleving biedt een publiek-private investeringsbank uitkomst. In een dergelijke bank komen kennis over en geld voor transitie samen. Laat bijvoorbeeld Invest-NL en het Nationaal Groeifonds in zo'n bank opgaan en zorg voor een duidelijke missie. Dit prikkelt de overheid om koersvast te blijven en verkleint de onzekerheden die de financiële markt nu parten spelen. De hoeveelheid beschikbaar kapitaal voor langetermijnopgaven wordt groter doordat private partijen deze meefinancieren. Voor institutionele beleggers zoals pensioenfondsen biedt een publiek-private investeringsbank een uitgelezen kans om hun portfolio meer op de lange termijn te richten. Maar betrek ook andere private financiers om te voorkomen dat slechts enkele partijen te veel invloed krijgen op de missie van de bank. Uiteindelijk biedt een publiek-private investeringsbank een manier om weerstand te bieden aan wispelturige financiële markten én veranderlijk overheidsbeleid.

Van aanbevelingen naar structurele verbeteringen

Bovenstaande aanbevelingen tot een succes maken vergt nogal wat van de overheid. Het is niet voor niets dat de vraag hoe de maatschappelijke bijdrage van bedrijven te vergroten telkens terugkeert in politiek en wetenschap. Beleid gericht op bedrijven wordt ontwikkeld op verschillende departementen en op verschillende bestuurlijke niveaus. Daardoor ontstaat versnippering en gebrek aan samenhang. Ook is er veel incidentgedreven beleid: een focus op de waan van de dag belemmert het aanpakken van langetermijnproblemen.

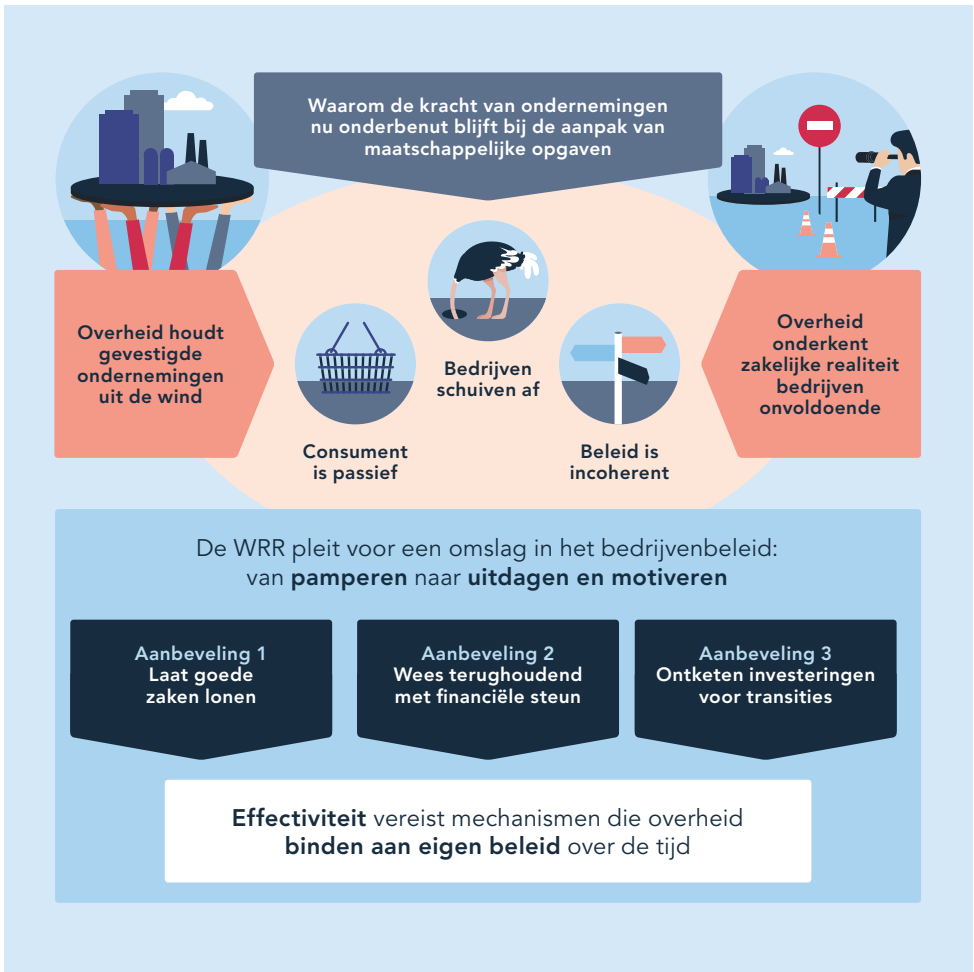
Om structurele verbeteringen tot stand te brengen is het daarom cruciaal mechanismen in te bouwen die zorgen voor een zekere koersvastheid bij de overheid. Eén zo'n mechanisme is het vastleggen van dynamische normen. Heldere normen die om de zoveel jaar strenger worden, bieden houvast. Daarbij is het van belang dat de overheid zichzelf eisen oplegt. Stel harde criteria vast waaraan bijvoorbeeld het fiscale stelsel moet voldoen en voorkom daarmee dat er een woud aan regelingen ontstaat waarin ondernemingen de weg kwijtraken. Een overheid die vasthoudt aan haar eigen criteria, biedt vertrouwen en geeft een belangrijk signaal af aan het bedrijfsleven: we houden ons aan de afspraken.

De voorgestelde publiek-private investeringsbank is een ander instrument waarmee de aanpak van maatschappelijke opgaven steviger wordt verankerd in instituties. Door de missie van deze bank te koppelen aan meerjaren-investeringen heeft de overheid een extra prikkel om zich aan de gestelde doelen te houden. De kans op een stabiel overheidsbeleid wordt op die manier groter. Structurele verbeteringen zijn tot slot niet denkbaar zonder een herwaardering van kennis en ervaring bij overheidsinstanties. Een krachtig bedrijfsleven en een krachtige overheid gaan hand in hand.

Goede zaken

Het Nederlandse bedrijfsleven barst van de creativiteit. Voor dit rapport voerden we gesprekken met vertegenwoordigers van zeer uiteenlopende ondernemingen, van kleine chemiestartups tot het MKB in de bouw en grote multinationals op het gebied van levensmiddelen en verzekeringen. In deze en andere sectoren zagen we ambities om oplossingen te vinden voor maatschappelijke problemen. Waar de ene onderneming inzet op hergebruik van afvalstromen, fabriceert een ander voedingssupplementen die antibioticagebruik in de veehouderij verminderen of de effectiviteit van zorgbehandelingen versterken. Die ambities verdienen navolging én een overheid die zich inzet voor een bedrijvenbeleid dat ten dienste staat van de samenleving. Op naar goede zaken dus: ondernemen voor de toekomst van Nederland.

Visuele samenvatting

Goede zaken

Naar een grotere maatschappelijke
bijdrage van ondernemingen

Nederland staat voor grote opgaven op het gebied van onder meer klimaat, gezondheid, arbeidsmarkt en het toekomstige verdienvermogen. Om die opgaven succesvol aan te pakken zijn ondernemingen onmisbaar. Maar hun inventiviteit blijft onderbenut. Het is te gemakkelijk voor ondernemingen om – bewust of onbewust – kosten af te wentelen op de samenleving.

Goede zaken en goed ondernemerschap gaan samen als er heldere grenzen zijn. De overheid vervult daarbij een sleutelrol. Ze kan de omgeving van ondernemingen zo beïnvloeden dat het vanzelfsprekender wordt om met hun producten en diensten bij te dragen aan de samenleving. In dit rapport laat de WRR zien hoe de overheid ervoor kan zorgen dat ondernemen zowel zakelijk als maatschappelijk gaat lonen.

De WRR doet drie hoofdaanbevelingen:

1. Zet in op ambitieuze combinaties van beprijzing en normering en versterk toezicht.
2. Wees terughoudend met subsidies en fiscale regelingen.
3. Ontketen investeringen voor transitie met opgavegericht aanbesteden en een publiek-private investeringsbank.